

Aanpak pesten

Inleiding

In het kader van het schoolveiligheidsbeleid zijn er protocollen/richtlijnen ontwikkeld over hoe men dient te handelen bij pestgedrag

Korte toelichting op het onderdeel:

Waarom een pestprotocol?

Helaas is pesten een universeel verschijnsel. Onderzoek heeft aangetoond dat de omvang en de verschijningsvorm van pesten nauwelijks cultuurgebonden is. Het is een typisch menselijke ondeugd die altijd verborgen aanwezig is en dus steeds de kop op kan steken. Helaas moeten we concluderen dat mensen zich op alle plaatsen en in alle tijden hetzelfde gedragen. Daarin zien we echter geen reden ons er maar bij neer te leggen. Door middel van dit pestprotocol willen we laten zien dat we als school stelling nemen tegen het pesten. Enerzijds proberen we preventief te handelen door het onderwerp bespreekbaar te maken, omgangsregels vast te stellen en met kinderen afspraken te maken. Anderzijds willen we daadkrachtig optreden als pesten ondanks alle op preventie gerichte inspanningen toch voorkomt. Op deze manier willen we de voorwaarden scheppen die noodzakelijk zijn voor een leefomgeving waarin kinderen zich veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wat is pesten?

Pesten is het langdurig en systematisch onder druk zetten van één of meer medeleerlingen door intimidatie of fysiek geweld. Degenen die gepest wordt voelt zich gekwetst, vernederd en afgewezen.

Kenmerkend is dat de machtsverhoudingen ongelijk zijn en dat er vaak sprake is van een vaste structuur: pesters en slachtoffers zijn vaak dezelfde.

Pesten is dus niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Nu eens is de ene het 'lijdend voorwerp' en dan de andere. Pesten heeft, in tegenstelling tot plagen, een structureel karakter en kan leiden tot een negatief zelfbeeld, faalangst, onzekerheid en eenzaamheid.

Plagen of pesten: enkele verschillen op een rijtje

Plagen	Pesten
- Incidenteel / kortdurend - Onbezonnen of spontaan - Wederzijdsheid - Geen vaste structuur: rolwisseling is mogelijk - Positieve bedoelingen - Beide partijen hebben plezier - Gelijkwaardige machtsverhouding: beide partijen kunnen het plagen stoppen - Heeft geen negatieve gevolgen - Meestal een tegen een	- Structureel / langdurig - Systematisch en berekenend - Eenrichtingsverkeer - Neiging tot vaste structuur: rolwisseling is vaak onmogelijk. Dader(s) en slachtoffer(s). - Negatieve bedoelingen: bewust kwetsen - Het gepeste kind heeft verdriet / voelt zich gekwetst - Ongelijkwaardige machtsverhouding: het slachtoffer is niet in staat het pesten te stoppen

- Vindt openlijk plaats	- Heeft schadelijke gevolgen: gaat ten koste van.. - Meestal een groep tegenover een geïsoleerd slachtoffer - Gebeurt meestal stiekem
-------------------------	---

1. Hoe te handelen?

Zie bijlagen:

1. Pesten: de signalen
2. Uitgangspunten bij de aanpak van het pestprobleem
3. Pesten: de aanpak
 - A. Preventief handelen
 - B. Curatief handelen
4. Sancties
5. Voorbeeld van een anti-pestcontract

2. Professionalisering

bespreken handboek professioneel handelen tijdens teamvergaderingen

Bijlage 1. Pesten: de signalen

Om het pesten tegen te gaan is het van belang te weten of en hoe er wordt gepest. We moeten alert zijn op signalen die kunnen wijzen op pestgedrag. Hieronder volgen enkele veel voorkomende pesterijen die pesters met hun slachtoffers uithalen:

- Buitensluiten door doodzwijgen en negeren
- Treiteren
- Buiten school opwachten en slaan of schoppen
- Op weg van en naar school achtervolgen
- Beledigende opmerkingen maken over kleding en/of uiterlijk
- Negatieve uitlatingen over familieleden van het betreffende kind
- Schelden
- Bezittingen afpakken of stuk maken
- Gebruiken van bijnamen
- Voortdurend denigrerende opmerkingen maken
- Briefjes doorgeven
- Voortdurend een klasgenoot de schuld geven

Specifieke signalen in de groep:

- Weinig contact met medeleerlingen
- Geroddel over het betreffende kind
- Voortdurend negatieve reacties bij voorstellen/ideeën van het betreffende kind, variërend van openlijke afwijzing tot gezucht en gesteun
- Negatieve reacties op fouten die door het gepeste kind worden gemaakt
- Het kind wordt nooit uitgenodigd voor feestjes van klasgenoten
- Kind is snel boos/prikkelbaar of juist te meegaand. Het gaat om uitersten.

Specifieke signalen in de pauzes:

- Wil in pauzes binnen blijven
- Staat in pauzes vaak alleen
- Probeert vriendschap te kopen
- Zoekt in pauzes contact met de pleinwacht
- Richt zich vooral op jongere kinderen

Signalen thuis (via ouders):

- Kind wil niet (meer) naar school
- Lichamelijke klachten als hoofdpijn en/of buikpijn
- Lusteloosheid, niet meer buiten willen spelen

Natuurlijk betekent het voorkomen van bepaalde signalen niet automatisch dat er gepest wordt. Een gesprek met het kind zal altijd moeten uitwijzen of een vermoeden juist is of dat er naar een andere oorzaak moet worden gezocht.

Bijlage 2. Uitgangspunten bij de aanpak van het pestprobleem

- Alle betrokkenen (kinderen, leerkrachten en ouders) erkennen pesten als een probleem en werken samen bij de oplossing ervan.
- Leerkrachten hebben de beschikking over informatie m.b.t. signalen, gevolgen en oorzaken van het pestprobleem;
- Leerkrachten zijn in staat pestgedrag te signaleren en laten in hun gedrag zien dat ze gaan voor een veilige school: regels en afspraken worden nagekomen en er wordt stelling genomen tegenover normoverschrijdend gedrag.
- De school wil pesten voorkomen en besteedt daarom aandacht aan het voorkomen van pesten (Preventief handelen)
- De school beschikt over een duidelijke aanpak in situaties waarin desondanks gepest wordt. (Curatief handelen)
- Wanneer het pestprobleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt en een gesprek met leerkrachten en de leiding van de school niet heeft geleid tot een oplossing, dan treedt de klachtenregeling in werking waarbij de contactpersoon/vertrouwenspersoon wordt ingeschakeld. We verwijzen hiervoor naar de in de schoolgids beschreven klachtenregeling.

Bijlage 3. Pesten: de aanpak

De aanpak van het pestprobleem valt uiteen in twee delen. Enerzijds is het van belang het probleem te voorkomen. Dat vraagt om maatregelen in de preventieve sfeer. Anderzijds moet helder zijn wat de acties zijn als het pestprobleem zich desondanks voordoet. In dat geval spreken we van curatief handelen.

A. Preventief handelen.

Duidelijkheid: regels en afspraken

Pesten wordt het best voorkomen in een klimaat waarin duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar. De op schoolniveau afgesproken regels van de maand spelen hierbij een belangrijke rol. Een groot deel van deze regels heeft als onderliggende waarde 'gerechtigheid', waarbij de impliciete vraag is hoe je recht doet aan elkaar. Na vaststelling van een regel van de maand (bijv. met slaan en schoppen gaat de goede sfeer naar de knoppen) wordt deze in de groepen gepresenteerd en met de kinderen besproken. Eventueel wordt de regel aangevuld met door de kinderen zelf aangedragen afspraken.

In de klassen en in de gangen worden de bij de regels behorende posters opgehangen, zodat we steeds herinnerd worden aan de gezamenlijk gemaakte afspraak.

Houding van leerkrachten

Van leerkrachten mag verwacht worden dat ze met betrekking tot het pestprobleem blijf geven van een oplettende en luisterende houding. Concreet:

- Oppakken van signalen (zie boven)
- Serieus nemen van verhalen van kinderen
- Doorgeven van informatie aan collegae, bijv. over ruzies in pauzes
- Collectief toezicht op de naleving van afspraken

Kringgesprekken

Periodieke gesprekken met kinderen waarbij ook onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, oplossen van ruzies e.d. aan de orde komen.

Lessenaanbod vanuit de methode sociaal emotionele ontwikkeling

We streven naar een actueel aanbod van lessen op het gebied van sociaal emotionele ontwikkeling. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de methode Leefstijl.

Organisatie van het onderwijs

Door de manier waarop we ons onderwijs organiseren (zie schoolgids) scheppen we de voorwaarden die noodzakelijk zijn voor een gezond pedagogisch klimaat, waarbinnen kinderen zich veilig kunnen voelen.

Pestproblematiek aan de orde stellen

- Verschil tussen pesten en plagen duidelijk maken
- Kinderen informeren over de gevolgen van pestgedrag
- Duidelijk maken dat het inschakelen van de leerkracht bij pestgedrag niet wordt opgevat als klikken.
- Duidelijk maken dat elke leerling verantwoordelijk is voor de sfeer in de groep en daarom de plicht heeft pestgedrag aan te kaarten.
- Wie zwijgt stemt toe. Duidelijk maken dat de zwijgende middengroep medeplichtig is, omdat er geen actie ondernomen wordt het pesten te stoppen en

het slachtoffer aan zijn lot wordt overgelaten.

- *Eventueel in iedere groep ophangen van gezamenlijk afgesproken klassenregels.*

B. Curatief handelen

Bij de aanpak van een concreet pestprobleem hanteren we de vijfsporenaanpak uit het Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten. Uitgangspunt is dat bij de aanpak alle partijen bij het pestprobleem betrokkenen:

1. het gepeste kind;
2. de pester;
3. de zwijgende middengroep;
4. de ouders;
5. de leraar;

We nemen de volgende stappen:

1. Bijstaan van het gepeste kind.

- Tijd maken voor een gesprek met de gepeste leerling;
- Luisteren en doorvragen: door wie en hoe wordt gepest;
- Medeleven tonen;
- Aangeven welke acties je gaat ondernemen;
- Afspraken m.b.t. optimale informatieverstrekking aan leerkracht en ouders
- Afspraak voor een vervolgesprek.

2. Aanspreken van de pester.

- Pester confronteren met zijn/haar gedrag;
- Aanhoren van het verhaal van de pester;
- Stelling nemen tegen normoverschrijdend gedrag (school- en klassenregels).

3. Verhelderend gesprek

- Bij elkaar brengen van beide partijen en maken van (evt. nieuwe) afspraken;
- Aanzegging van sancties bij voortgang van het pestgedrag;
- Melding aanleg dossier.

4. Aanspreken van de zwijgende middengroep

- In herinnering brengen van ieders verantwoordelijkheid voor een goede sfeer;
- Bewustwording: wie niet optreedt tegen pestgedrag is medeplichtig;
- Herhalen afspraken / regels.

5. Aanleggen dossier

- In de klassenmap wordt een dossier aangelegd. Voor de inhoud zie bijlage 1-formulier

6. Contact ouders

- Ouders van het gepeste kind worden telefonisch op de hoogte gesteld.
- Ouders van het gepeste kind wordt gevraagd alert te zijn op signalen en deze aan de school door te geven
- Ouders van de pester worden telefonisch op de hoogte gesteld
- Ouders/verzorgers van de pester worden nadrukkelijk gevraagd hun medewerking te verlenen bij het oplossen van de problematiek

7. Informeren collegae

- Collegae worden op de hoogte gesteld van een pestprobleem i.v.m. toezicht in de pauzes. Leerkrachten melden bij de schoolleiding. De schoolleiding informeert via intern infosysteem.

N.B.: dit lijkt een erg uitgebreide aanpak en dat is het ook. Houdt echter in de gaten

*dat we het hier niet hebben over plagen, maar over pesten (= structureel/langdurig)
Als je, zoals vaker voorkomt, een gesprek hebt met kinderen die ruzie hadden, dan
geldt deze aanpak dus niet!)*

In veel gevallen leidt bovenstaande aanpak tot een oplossing van het probleem. Als het probleem blijft bestaan wordt als volgt gehandeld:

1. Het gepeste kind.

- Achterhalen van een mogelijke oorzaak van het pestprobleem.
- Geven van adviezen aan het kind (o.a. lichaamstaal en wijze van communiceren)

2. De pester

- Sanctie volgend op straffend gesprek (zie onder sancties)
- Bewustmaking van de gevolgen van pesten: vergroten van het inlevingsvermogen;
- Concrete afspraken m.b.t. gedragsverandering + wekelijkse evaluatie; (bijhouden in dossier)

3. De zwijgende middengroep

- Controle van gemaakte afspraken;
- Op de hoogte stellen van de ouders d.m.v. een brief;
- Aan de orde stellen van de delen uit de methode SEO die ingaan op het activeren van de zwijgende middengroep.

4. De ouders

- Gesprek met de ouders; confrontatie met inhoud van het dossier
- Probleemoplossend gesprek met ouders; achterhalen oorzaak pestgedrag
- Adviezen aan ouders op grond van mogelijk achterhaalde oorzaak; in ernstige situatie advies SOVA training

5. De leraar

In het algemeen een consequent hanteren van het pestprotocol. Kernpunten zijn:

- Op hoogte stellen van de ouders / gesprekken met ouders;
- Adviseren en informeren van alle betrokkenen;
- Consequent bijhouden van het dossier.
- Op de hoogte stellen van het team; voortgang van het proces. Nu ook tijdens een bouw- of teamvergadering;

N.B: advisering is een belangrijk onderdeel van de hulpverlening / oplossing van het probleem. Put voor een overzicht van adviezen aan de verschillende betrokkenen uit de hieronder vermelde bronnen.

Bronnen

- Pesten op school: Hoe ga je ermee om? – Landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs
- Reader workshop: "Sociale weerbaarheid – omgaan met pesten" – Dieta Uytterlinde
- www.pestweb.nl

Bijlage 4. Sancties

Om onduidelijkheid te voorkomen en een lijn te trekken m.b.t. de sancties volgt hieronder een overzicht.

(N.B.: dit is dus geen checklist voor leerkrachten die aangeeft hoe in welke situatie te handelen. Dit is slechts een overzicht van sancties)

Wanneer	Wat	Wie
A. Bij vaststelling pestgedrag	• Gesprek over omgangsregels • Ouders worden op de hoogte gesteld	Leerkracht
B. Bij voortzetting pestgedrag	• Een of meerdere pauzes binnen blijven • Nablijven tot andere kinderen naar huis zijn • Stelopdracht over eigen rol in de problematiek • Lezen van een boek over pesten • Gesprek met ouders	Leerkracht
C. Bij voortzetting pestgedrag na sancties	• Zie onder B. • Gesprek met ouders: a) informeren sancties indien geen verbetering (zie onder D) b) overwegen wenselijkheid deskundige hulp	Leerkracht in overleg met de schoolleiding
D. Pestgedrag duurt voort. Geen verbetering.	• In werking stelling procedure schorsing-verwijdering	Schoolleiding in overleg met voorzitter College van Bestuur RENN4 en leerplichtambtenaar gemeente desbetreffende lln

Bijlage 5. voorbeeld van een anti-pestcontract

Hieronder treft u een voorbeeld van een anti-pestcontract. Dit kan worden uitgedraaid en uitgedeeld aan leerlingen. Leerlingen kunnen het contract, eventueel na een klassikale bespreking ervan, ondertekenen en aan hun mentor in bewaring geven. Het doel van een dergelijk contract is jongeren te doordringen van de ernst van pesten en van het belang van het bestrijden van pestgedrag.

HET ANTI-PESTCONTRACT

Om pesten te voorkomen, worden duidelijke afspraken gemaakt. Wanneer je ruzie hebt, probeer je natuurlijk eerst om er zelf uit te komen. Mocht dat niet lukken, dan leg je het probleem aan iemand anders voor. Die persoon praat dan eventueel met beide partijen en probeert jullie te helpen.

Om een pestvrije school te krijgen, is het belangrijk samen afspraken te maken en samen toe te zien op de naleving van die afspraken. Dit doen we met een anti-pestcontract.

Als je het eens bent met onderstaande uitspraken, als je durft te beloven om je overeenkomstig die uitspraken te gedragen en als je bereid bent anderen te helpen zich ook aan deze uitspraken te houden, dan mag je je handtekening onder dit contract zetten.

Lever het ondertekende contract in bij je groepsleerkracht. Hij of zij zal het bewaren en je erop aanspreken als dat nodig is.

- Ik zal een ander respecteren.
- Ik zal een ander niet discrimineren.
- Ik zal een ander niet uitschelden.
- Ik zal een ander niet buitensluiten.
- Ik zal een ander niet bedreigen.
- Ik zal van andermans spullen afblijven.
- Ik zal niet over een ander roddelen.
- Ik zal mensen die zich niet aan bovenstaande regels houden, daarop aanspreken.

Hieronder is ruimte om zelf in te vullen wat je in bovenstaand lijstje mist.

- Ik zal ...
- Ik zal ...
- Ik zal ...

Door mijn handtekening onder dit contract te zetten, beloof ik dat ik mijn uiterste best zal doen bovenstaande uitspraken na te leven.

Naam:

Klas:

Datum:

Handtekening: